

B.1

Materiał pomocniczy do obserwacji świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bieżącej pracy z uczniem z dysleksją.

(wykorzystać przy obserwacji zajęć, na jego podstawie zrobić uwagi z obserwacji)

Przyczyny dysleksji

1. Zaburzenia przetwarzania wzrokowego lub wzrokowoprzestrzennego: zaburzenia uwagi, spostrzegania, pamięci i wyobraźni wzrokowej, często powiązane z zaburzeniami spostrzegania przestrzeni lub zaburzeniami motoryki rąk czy też koordynacji wzrokowo – ruchowej.
2. Zaburzenia przetwarzania językowego – zaburzenia uwagi, spostrzegania, pamięci i wyobraźni słuchowej dźwięków mowy (aspekt fonologiczny języka) i/lub zaburzenia innych funkcji językowych (aspekt syntaktyczny i semantyczny języka).
3. Zaburzenia integracji funkcji percepcyjno –motorycznych i językowych.

Zasady pracy z uczniem dyslektycznym

1. Unikać głośnego odpytywania z czytania przy całej klasie.
2. Ograniczać czytanie obszernych lektur do rozdziałów istotnych ze względu na omawianą tematykę, akceptować korzystanie z audiobooków, ekranizacji.
3. Kontrolować stopień zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń, szczególnie podczas sprawdzianów (*wolne tempo czytania, słabe rozumienie jednorazowo przeczytanego tekstu może uniemożliwić wykazanie się wiedzą z danego materiału*).
4. Ze względu na wolne tempo czytania lub/i pisania zmniejszyć ilość zadań(poleceń) do wykonania w przewidzianym dla całej klasy czasie lub wydłużyć czas pracy dziecka.
5. Ograniczać teksty do czytania i pisania na lekcji do niezbędnych notatek, których nie ma w podręczniku; jeśli to możliwe dać dziecku gotową notatkę do wklejenia.
6. Pisemne sprawdziany powinny ograniczać się do sprawdzanych wiadomości, stosowanie testów wyboru, zdań niedokończonych, tekstów z lukami – pozwoli to uczniowi skoncentrować się na kontrolowanej tematyce, a nie na poprawności pisania.
7. Wskazane jest preferowanie wypowiedzi ustnych. Sprawdzanie wiadomości powinno odbywać się często i dotyczyć krótszych partii materiału.
8. W ocenie pracy ucznia, zwłaszcza w przedmiotach ścisłych, wskazane jest uwzględnienie poprawności toku rozumowania, a nie tylko prawidłowości wyniku końcowego. Materiał programowy wymagający znajomości wielu wzorów, symboli, przekształceń można podzielić na mniejsze partie.
9. Dobrze jest posadzić dziecko blisko nauczyciela, dzięki temu zwiększy się jego koncentracja uwagi, ograniczeniu ulegnie ilość bodźców rozpraszających, wzrośnie bezpośrednia kontrola nauczyciela, bliskość tablicy pozwoli zmniejszyć ilość błędów przy przepisywaniu.
10. Złagodzić kryteria wymagań z języków obcych.

11. Podczas oceny prac pisemnych nie uwzględniać poprawności ortograficznej lub oceniać ją opisowo. Należałoby pozwolić uczniom na korzystanie ze słowników ortograficznych podczas pisania wypracowań, prac klasowych.
12. W przypadku ucznia z dysgrafią wskazane jest akceptowanie pisma drukowanego, pisma na maszynie, komputerze, zwłaszcza prac obszernych (wypracowań, referatów). Nie należy również oceniać estetyki pisma, np. w zeszytach.

Symptomy zaburzeń i formy, metody, sposoby dostosowania wymagań u uczniów z dysleksją w zakresie poszczególnych przedmiotów nauczania

Język polski	
Objawy zaburzeń	Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań
<ol style="list-style-type: none"> 1. trudności w opanowaniu techniki czytania tj.: głoskowanie, sylabizowanie, przekręcanie wyrazów, domyślanie się, wolne lub nierówne tempo, pauzy, nie zwracanie uwagi na interpunkcję, 2. niepełne rozumienie treści tekstów i poleceń, uboższe słownictwo, 3. trudności w pisaniu, szczególnie ze słuchu, liczne błędy np.: mylenie z – s, d – t, k – g, 4. błędy w zapisywaniu zmiękczeń, głosek i – j, 5. błędy w zapisywaniu głosek nosowych ą – om, ę – em, 6. opuszczanie, dodawanie, przestawianie, podwajanie liter i sylab, 7. błędy gramatyczne w wypowiedziach ustnych i pisemnych, 8. trudności w formułowaniu wypowiedzi pisemnych na określony temat, 9. trudności w uczeniu się ze słuchu na lekcji, korzystaniu z wykładów, zapamiętywaniu, rozumieniu poleceń złożonych, instrukcji, 10. trudności z zapamiętaniem liter alfabetu, mylenie liter podobnych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. dyktanda sprawdzające można organizować indywidualnie, 2. błędów nie omawiać wobec całej klasy, 3. w przypadku trudności w redagowaniu wypowiedzi pisemnych uczyć tworzenia schematów pracy, planowania kompozycji wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), 4. pomagać w doborze argumentów, jak również odpowiednich wyrażen i zwrotów, 5. nie obniżać ocen za błędy ortograficzne i graficzne w wypracowaniach, 6. podać uczniom jasne kryteria oceny prac pisemnych (wiedza, dobór argumentów, logika wywodu, treść, styl, kompozycja itd.), 7. dawać więcej czasu na prace pisemne, sprawdzać, czy uczeń skończył notatkę z lekcji, 8. w razie potrzeby skracać wielkość notatek, 9. w przypadku trudności z odczytaniem pracy odpytać ucznia ustnie, 10. pozwalać na wykonywanie prac na

<p>kształtem l – t – ł,</p> <ol style="list-style-type: none"> 11. mylenie liter zbliżonych kształtem, lecz inaczej ułożonych w przestrzeni b – d – g – p, w – m, 12. opuszczanie drobnych elementów graficznych liter (kropki, kreski), 13. błędy w przepisywaniu i pisaniu z pamięci, 14. nieprawidłowe trzymanie przyborów do pisania, 15. wolne tempo pisania, męczliwość ręki, 16. niekształtne litery, nieprawidłowe łączenia – obniżona czytelność pisma, 17. nieumiejętność zagospodarowania przestrzeni kartki. 	<p>komputerze,</p> <ol style="list-style-type: none"> 11. usprawniać zaburzone funkcje –zajęcia korekcyjno – kompensacyjne.
---	--

Języki obce

Objawy zaburzeń	Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań
<ol style="list-style-type: none"> 1. trudności z zapamiętaniem słówek, struktur gramatycznych, 2. problemy z budowaniem wypowiedzi ustnych, 3. trudności z rozumieniem i zapamiętywaniem tekstu mówionego lub nagranych na taśmę, 4. problemy z odróżnianiem słów podobnie brzmiących, 5. błędy w pisaniu – trudności z odróżnianiem wyrazów podobnych – gubienie drobnych elementów graficznych, opuszczanie i przedstawianie liter, 6. trudności z poprawnym pisaniem, pomimo dobrych wypowiedzi ustnych, 7. kłopoty z zapisem wyrazów w poprawnej formie gramatycznej, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. nie wrywać do natychmiastowej odpowiedzi, dawać więcej czasu na zastanowienie się i przypomnienie słówek, zwrotów, 2. dać więcej czasu na opanowanie określonego zestawu słówek, 3. w fazie prezentacji leksyki zwolnić tempo wypowiedzanych słów i zwrotów, a nawet wypowiadać je przesadnie poprawnie, 4. można pozwolić na korzystanie z dyktafonu podczas lekcji, 5. nowe wyrazy objaśniać za pomocą polskiego odpowiednika, w formie opisowej, podania synonimu, antonimu, obrazka, tworzenia związku z nowym wyrazem, 6. w zapamiętywaniu pisowni stosować wyobrażanie wyrazu, literowanie, pisanie palcem na ławce, pisanie ze

<p>8. gubienie drobnych elementów graficznych, opuszczanie i przestawianie liter,</p> <p>9. trudności z poprawnym pisaniem, pomimo dobrych wypowiedzi ustnych,</p> <p>10. kłopoty z zapisem wyrazów w poprawnej formie gramatycznej.</p>	<p>zróznicowaniem kolorystycznym liter,</p> <p>7. przy odczytywaniu tekstu przez nauczyciela pozwalać na korzystanie z podręcznika,</p> <p>8. w nauczaniu gramatyki można stosować algorytmy w postaci graficznej wykresów, tabeli, rysunków),</p> <p>9. podczas prezentacji materiału zestawiać zjawiska gramatyczne języka polskiego ze zjawiskami gramatycznymi charakterystycznymi dla języka obcego,</p> <p>10. prowadzić rozmówki na tematy dotyczące uczniów,</p> <p>11. dać więcej czasu na wypowiedzi ustne i prace pisemne,</p> <p>12. liberalnie oceniać poprawność ortograficzną i graficzną pisma,</p> <p>13. oceniać za wiedzę i wysiłek włożony w opanowanie języka, kłaść większy nacisk na wypowiedzi ustne.</p>
--	---

Matematyka, fizyka, chemia

Objawy zaburzeń	Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań
<p>1. nieprawidłowe odczytywanie treści zadań tekstowych,</p> <p>2. niepełne rozumienie treści zadań, poleceń,</p> <p>3. trudności z wykonywaniem działań w pamięci, bez pomocy kartki,</p> <p>4. problemy z zapamiętywaniem reguł, definicji, tabliczki mnożenia,</p> <p>5. problemy z opanowaniem terminologii (np. nazw, symboli pierwiastków i związków chemicznych),</p> <p>6. błędne zapisywanie i odczytywanie liczb wielocyfrowych (z wieloma zerami i miejscami po przecinku),</p>	<p>1. naukę tabliczki mnożenia, definicji, reguł wzorów, symboli chemicznych rozłożyć w czasie, często przypominać i utrzymywać,</p> <p>2. nie wrywać do natychmiastowej odpowiedzi, przygotować wcześniej zapowiedzią, że uczeń będzie pytany,</p> <p>3. w trakcie rozwiązywania zadań tekstowych sprawdzać, czy uczeń przeczytał treść zadania i czy prawidłowo ją zrozumiał, w razie potrzeby udzielać dodatkowych wskazówek,</p> <p>4. w czasie sprawdzianów zwiększyć ilość czasu na rozwiązanie zadań,</p>

<p>7. przestawianie cyfr (np. 56 – 65),</p> <p>8. nieprawidłowa organizacja przestrzenna zapisu działań matematycznych, przekształcania wzorów,</p> <p>9. mylenie znaków działań, odwrotne zapisywanie znaków nierówności,</p> <p>10. nieprawidłowe wykonywanie wykresów funkcji,</p> <p>11. trudności z zadaniami angażującymi wyobraźnię przestrzenną w geometrii,</p> <p>12. niski poziom graficzny wykresów i rysunków, nieprawidłowe zapisywanie łańcuchów reakcji chemicznych.</p>	<p>5. można też dać uczniowi do rozwiązania w domu podobne zadania,</p> <p>6. uwzględniać trudności związane z myleniem znaków działań, przestawianiem cyfr, zapisywaniem reakcji chemicznych itp.,</p> <p>7. materiał sprawiający trudność dłużej utrwałać, dzielić na mniejsze porcje,</p> <p>8. oceniać tok rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny, co wynikać może z pomyłek rachunkowych,</p> <p>9. oceniać dobrze, jeśli wynik zadania jest prawidłowy, choćby strategia dojścia do niego była niezbyt jasna.</p>
--	---

Geografia, biologia, historia, wos

Objawy zaburzeń	Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań
<p>1. trudności z zapamiętywaniem nazw geograficznych, terminologii z biologii. chemii (dłuższe nazwy, nazwy łacińskie), nazwisk z historii,</p> <p>2. trudności z opanowaniem systematyki (hierarchiczny układ informacji),</p> <p>3. zła orientacja w czasie (chronologia, daty),</p> <p>4. trudności z czytaniem i rysowaniem map geograficznych i historycznych,</p> <p>5. trudności z orientacją w czasie i w przestrzeni (wskazywanie kierunków na mapie i w przestrzeni, obliczanie stref czasowych, położenia geograficznego, kąta padania słońca itp.),</p> <p>6. problemy z organizacją przestrzenną schematów i rysunków,</p> <p>7. trudności z zapisem i zapamiętaniem łańcuchów reakcji biochemicznych.</p>	<p>1. uwzględniać trudności z zapamiętywaniem nazw, nazwisk, dat,</p> <p>2. w czasie odpowiedzi ustnych dyskretnie wspomagać, dawać więcej czasu na przypomnienie, wydobyć z pamięci nazw, terminów, dyskretnie naprowadzać,</p> <p>3. częściej powtarzać i utrzymywać materiał,</p> <p>4. podczas uczenia stosować techniki skojarzeniowe ułatwiające zapamiętywanie,</p> <p>5. wprowadzać w nauczaniu metody aktywne, angażujące jak najwięcej zmysłów (ruch, dotyk, wzrok, słuch), używać wielu pomocy dydaktycznych, urozmaicać proces nauczania,</p> <p>6. zróżnicować formy sprawdzania wiadomości i umiejętności tak, by ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia,</p>

	<p>7. przeprowadzać sprawdziany ustne z ławki, niekiedy nawet odpytywać indywidualnie,</p> <p>8. często oceniać prace domowe.</p>
Muzyka, plastyka, zajęcia artystyczne, zajęcia techniczne, informatyka, wf	
Objawy zaburzeń	Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań
<ol style="list-style-type: none"> 1. trudności z czytaniem nut, odtwarzaniem rytmu, śpiewaniem, tańczeniem, 2. trudności z rysowaniem (rysunek schematyczny, uproszczony) i organizacją przestrzenną prac plastycznych, 3. obniżony poziom wykonania prac plastycznych i technicznych (dobra własna inwencja twórcza i wyobraźnia), 4. mylenie prawej i lewej strony, 5. trudności z opanowaniem układów gimnastycznych (sekwencje ruchowe zorganizowane w czasie i przestrzeni), 6. trudności w bieganiu, ćwiczeniach równoważnych, 7. trudności w opanowaniu gier wymagających użycia piłki (siatkówka, koszykówka, tenis ziemny i stołowy, itp.), 8. niechęć do uprawiania sportów wymagających dobrego poczucia równowagi (deskorolka, narty, snowboard). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. zawsze uwzględniać trudności ucznia, 2. w miarę możliwości pomagać, wspierać, dodatkowo instruować, naprowadzać, pokazywać na przykładzie, 3. dzielić dane zadanie na etapy i zachęcać do wykonywania małutkimi krokami, 4. nie zmuszać na siłę do śpiewania, czy wykonywania ćwiczeń sprawiających uczniowi trudność, 5. dawać więcej czasu na opanowanie danej umiejętności, cierpliwie udzielać instruktażu, 6. nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy, 7. podczas oceniania brać przede wszystkim pod uwagę stosunek ucznia do przedmiotu, jego chęci, wysiłek, przygotowanie do zajęć w materiały, niezbędne pomoce itp., 8. włączać do rywalizacji tylko tam, gdzie uczeń ma szanse.